

Nieuw Nederlands

TLPST

Lesbrief – oktober 2013

Onze Taal en Nieuw Nederlands hebben de handen ineengeslagen. Met trots presenteren wij de nieuwe TLPST! TLPST is een maandelijkse lesbrief vol taalnieuws voor leerlingen in de onderbouw. Aansprekende teksten mét opdrachten, geschikt om online te presenteren óf te printen.

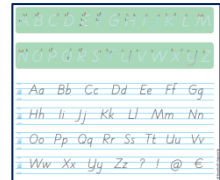
Wilt u laten weten wat u van deze TLPST vond? Hebt u tips voor de volgende aflevering?

Mail ons: redactie@tlpst.nl.

Dokter, ik heb hanenpoten!

Krijg jij opmerkingen over je handschrift? Geen probleem, misschien word je dan wel dokter. Hoewel ...

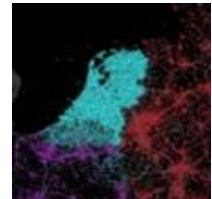
> [Lees verder](#)

Kijk, een wetenschapper!

Hoe ziet een wetenschapper eruit die taalonderzoek doet? Een strenge man met een grijze baard die met een rode pen in schriften zit te krassen?

> [Lees verder](#)

Ken jij Luide Prooi?

Hij is *Intiemste Serre* van België. En heb je ooit gehoord van zijn collega's *Slechte Ravioli*, *Acapella IJsballen* en *Netto Aanvalhondje*?

> [Lees verder](#)

Gek op talen

Hoeveel verschillende talen spreek jij? Tim Doner uit Amerika is 17 jaar en spreekt er twintig.

> [Lees verder](#)

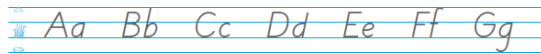
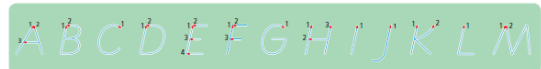
Dokter, ik heb hanenpoten!

Krijg jij opmerkingen over je handschrift? Geen probleem, misschien word je dan wel dokter. Hoewel ...

Dokters staan bekend om hun hanenpoten: ze hebben zo lang gestudeerd dat alleen zichzelf nog kunnen lezen wat ze hebben opgeschreven. Voor andere mensen is het krabbelschrift.

Vanaf 1 januari 2014 mogen dokters in Nederland geen geneesmiddelen meer voorschrijven met pen en papier. Alles moet voortaan met een digitaal systeem.

Uit een onderzoek eerder dit jaar bleek dat computergebruik op school niet leidt tot een lelijker handschrift. Geen paniek, dus.

© Noordhoff Uitgevers bv

Vragen

- 1 Wie schrijven het mooist, jongens of meisjes?
- 2 Hoe komt dat, denk je?
- 3 Wanneer schrijf jij nog met een pen in plaats van met een pc of tablet?
- 4 Denk je dat jouw handschrift zou verslechteren als je minder met een pen schrijft?
- 5 In de inleiding hierboven staat dat dokters hanenpoten hebben omdat ze zo lang gestudeerd hebben. Denk je dat dit klopt? Wat zou een andere reden kunnen zijn?
- ☆ 6 Wat vind je ervan dat dokters geen geneesmiddelen meer mogen voorschrijven met pen en papier? Geef je mening en leg deze uit met minstens twee argumenten.
- 7 **Stelling:** Het is nog steeds belangrijk dat leerlingen in het basisonderwijs en op de middelbare school verzorgd leren schrijven.

Wat vindt de klas?

Eens: blijf zitten

Oneens: ga staan

Leg uit waarom je dit vindt.

Bronnen

- <http://nos.nl/artikel/552617-hanenpoten-van-dokter-verdwijnen.html>

- <http://www.trouw.nl/tr/nl/4492/Nederland/article/detail/3409325/2013/03/14/Geen-extra-hanepoten-bij-basisscholieren.dhtml>

> [Terug naar de voorpagina](#)

Kijk, een wetenschapper!

Hoe ziet een wetenschapper eruit die taalonderzoek doet? Een strenge man met een grijze baard die met een rode pen in schriften zit te krassen?

Taalwetenschappers van de Radboud Universiteit in Nijmegen hebben foto's gemaakt van hun werk. Die staan nu op een [website](#). Je ziet dat ze over de hele wereld zijn geweest om er met mensen te praten. Volgens schattingen zijn er ongeveer 6000 talen op de wereld. Maar over de meeste weten we nog maar heel weinig.

Op andere foto's zie je hoe onderzocht wordt hoe kleine kinderen hun moedertaal leren. Of een plaatje van Europa waarop je kunt zien wie er met wie twittert.

Af en toe verschijnt er ook een wetenschapper zelf op een foto. Maar een grijze baard heeft hij nooit, en ook geen rode pen.

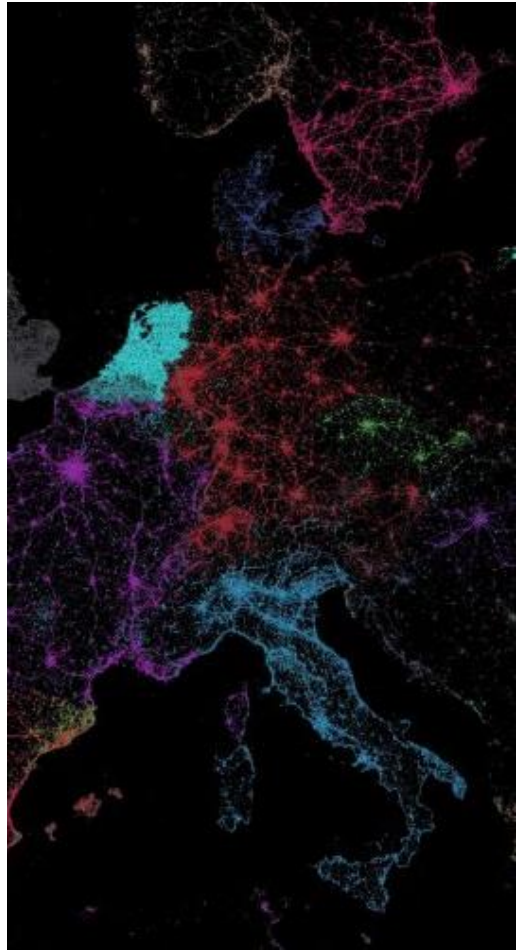

Foto van Eric Fischer

Vragen

- 1 Waarover gaat **taalkunde**?
- 2 Geef drie voorbeelden van de website <http://pictureofscience.ruhosting.nl> van wat taalkundigen allemaal kunnen onderzoeken. Kies drie voorbeelden die je zelf het meest opvallend vond.
- 3 Bekijk de afbeelding hierboven en bekijk op de site <http://pictureofscience.ruhosting.nl/2013/29> de volledige kaart met twittergegevens. Welke landen herken je?
- 4 Wat betekenen de verschillende kleuren, denk je?
- 5 Je kunt uit de kaart niet alleen aflezen hoeveel in een gebied getwitterd wordt, maar ook nog iets anders. Wat?
- 6 België en Nederland hebben op de kaart dezelfde kleur. Kun je bedenken waarom België minder blauw is dan Nederland?

Op de afbeeldingen op de taalkundewebsite zie je ook taalwetenschappers.

- 7 Schrijf de naam van twee artikelen op waarbij een foto staat met daarop een taalwetenschapper.
- 8 Zien de wetenschappers eruit zoals je verwacht had? Waarom wel of waarom niet?

Op de website staat dat de onderzoeken mede mogelijk worden gemaakt door het *Max Planck Instituut voor Psycholinguïstiek*.

- 9 Zoek eens uit wat 'psycholinguïstiek' is.
- 10 Wat heeft dit woord met de website te maken?

Bronnen

- <http://pictureofscience.ruhosting.nl>

Ken jij Luide Prooi?

Luide Prooi, de intiemste serre van België, is een anagram van *Elio Di Rupo, de eerste minister van België*. In een **anagram** plaats je de letters van een woord of zin in een andere volgorde. Het resultaat is vaak erg grappig.

Zo heeft de Vlaamse grafisch ontwerper Wannes Daemen ijverig anagrammen gemaakt van de namen en functies van Belgische ministers en staatssecretarissen. Enkele voorbeelden:

- Slechte Ravioli is minister van Rotbiggen en Vurig Invoegende Darmenvisitatie,
- Acapella Ijsballen is minister van Vibrerend Vishoedje en Kwistig Nonkel Grimas Wenken en
- Netto Aanvalhondje is minister van Emoe Nico, Nu Ons Cement en Oerzonde.

Geniet van meer [anagrammen van Belgische regeringsleden](#). Je vindt er ook een link naar hun echte namen en functies.

Vragen

- 1 Van welke bekende crimineel is **Heel wilde moller** een anagram?
- 2 Van welke bekende animatieserie is **Omkopen** een anagram?
- 3 Probeer een anagram te bedenken van je eigen namen.
- 4 Schrijf je nieuwe naam (anagram) op een briefje en lever hem in bij de docent. Uit welke namen bestaat jullie klassenlijst nu? Wie is wie?!
- 5 Maak anagrammen van de namen van **Nederlandse politici**: Mark Rutte, Diederik Samsom en Alexander Pechtold.
- 6 Maak anagrammen van de namen van drie van je **docenten**.

Het maken van anagrammen is een vorm van spelen met taal. Een ander woordspel is het maken van een **palindroom**.

- 7 Zoek op wat een palindroom is.
- 8 Zoek drie woorden die een palindroom zijn.
- 9 Kijk eens naar het woord **ziekenhuisbed**. Hoeveel woorden kun je maken van de letters van dit woord? De woorden moeten minstens drie letters hebben, zoals *hek*. Wie heeft binnen 1 minuut de meeste woorden?
Tip: de app **Ruzzle** werkt op ongeveer dezelfde manier; je kunt hem gratis downloaden.
- 10 Doe hetzelfde met het woord **luchtverkeersleider**.
- 11 Bedenk nu zelf een lang woord waarmee je dit spel kunt doen.

Bronnen

- <http://wannesdaemen.com/2013/organagram-belgische-regering>

> [Terug naar de voorpagina](#)

Gek op talen

Hoeveel verschillende talen spreek jij? Tim Doner uit Amerika is 17 jaar en spreekt er twintig.

Tim Doner is gek op talen. Hij pikt ze gemakkelijk op en laat ook graag horen wat hij kan. Op [zijn eigen YouTube-kanaal](#) spreekt hij onder andere Arabisch, de Afrikaanse taal Swahili en de indianentaal Ojibwe. Er is [één filmpje](#) waarin hij binnen een kwartier twintig talen spreekt. Dat filmpje is al meer dan anderhalf miljoen keer bekeken.

In [een ander filmpje](#) vraagt hij mensen wat het langste woord in hun taal is. Daar zitten heel vreemde woorden bij.

Vragen

- 1 Hoeveel talen spreek of versta jij?
- 2 Wat is het vreemdste woord dat je in een van jouw talen kent?
- 3 Bekijk het filmpje waarin Tim Doner verschillende talen spreekt. Wat vind je de opvallendste taal?
- 4 Lijkt het je fijn of lastig om veel talen te spreken? Waarom?
- 5 Welke woordsoort is over het algemeen langer: lidwoorden, zelfstandige naamwoorden of werkwoorden? Hoe komt dat denk je?
- 6 Werk in tweetallen. Een van beiden noteert een zelfstandig naamwoord. Je klasgenoot maakt het woord nu langer door ervoor of erachter een woord(deel) vast te plakken. Welk tweetal maakt in een minuut het langste woord?

Bronnen

- YouTube-kanaal: <http://www.youtube.com/user/PolyglotPal/videos>
- Twintig talen in een minuut: <http://www.youtube.com/watch?v=FOiXtWcQ8GI>
- Oproep langste woord: <http://www.youtube.com/watch?v=VEyXI4oYAwM>

[> Terug naar de voorpagina](#)

Antwoorden: Dokter, ik heb hanenpoten!

- 1 Eigen antwoord.
 - 2 Eigen antwoord. Meisjes hebben over het algemeen een iets fijnere motoriek, waardoor schrijven hun iets makkelijker afgaat.
 - 3 Eigen antwoord.
 - 4 Eigen antwoord.
 - 5 Een reden zou kunnen zijn dat dokters simpelweg weinig aandacht besteden aan hun handschrift omdat ze met hele andere dingen bezig zijn, namelijk met het beter maken van mensen. Of dat ze een heel goede assistente of secretaresse hebben die precies weet wat ze hebben opgeschreven.
 - 6 Eigen antwoord. (Let wel goed op: gebruikt de leerling goede argumenten?)
 - 7 Eigen antwoorden.
-

Antwoorden: Kijk, een wetenschapper!

- 1 Taalkunde betekent niet dat je talen leert, maar bestudeert. Taalwetenschappers kijken vooral naar hoe een taal in elkaar zit: hoe is de volgorde van de woorden of klanken en hoeveel verschillen alle talen van elkaar?
 - 2 Eigen antwoord.
 - 3 Eigen antwoord.
 - 4 De verschillende kleuren geven aan wie er met wie twittert/of wie wie retweet.
 - 5 In welke taal getwitterd wordt.
 - 6 België is tweetalig: er wordt zowel Nederlands als Frans gesproken. Een groot deel van de tweets is dus in het Frans. Ook wordt in Nederland meer getwitterd dan in België, vandaar dat het blauw in Nederland feller is.
 - 7 - Het artikel over het spel 'Letterprins'
- Het artikel over de laatste sprekers van het Záparo
 - 8 Eigen antwoord.
 - 9 Psycholinguïstiek is de wetenschap waarbij wordt gekeken hoe mensen een taal leren: hoe werken de hersenen en hoe werken, bijvoorbeeld, de mondspieren?
 - 10 Psycholinguïstiek heeft met deze site te maken omdat heel veel onderzoeken gaan over hoe mensen omgaan met een taal.
-

Antwoorden: Ken jij Luide Prooi?

- 1 Willem Holleeder.
- 2 Pokémon.
- 3 Eigen antwoord.
- 4 Eigen antwoord.
- 5 - Mark Rutte: bijvoorbeeld *Kamertrut*.
- Diederik Samsom: bijvoorbeeld *Moeder, ik mis das, of Mis die rode smak*.
- Alexander Pechtold: bijvoorbeeld *Lachend Rolex-adept*.
- 6 Eigen antwoord.

- 7 Een palindroom is een woord dat hetzelfde woord blijft als je het omdraait.
 - 8 Bijvoorbeeld: *parterretrap, lepel, droommoord*.
 - 9 Eigen antwoord. Denk aan: *ziek, hens, kende, buis, zuiden, bende, zesde*, et cetera.
 - 10 Eigen antwoord. Denk aan: *dicht, leidster, dier, slee, reëel, vecht, vrucht*, et cetera.
 - 11 Eigen antwoord.
-

Antwoorden: Gek op talen

- 1 Eigen antwoord.
 - 2 Eigen antwoord.
 - 3 Eigen antwoord.
 - 4 Eigen antwoord.
 - 5 Zelfstandige naamwoorden zijn vaak het langst. Zelfstandige naamwoorden kun je makkelijk aan elkaar plakken: dan worden het samenstellingen. Voorbeeld: *huis > huiskamer > huiskamerdeur > huiskamerdeurknop > huiskamerdeurknoppoetsmiddel* > et cetera.
 - 6 Eigen antwoord.
-